

נושא העבודה

אבהות

בחסות

"נוער שוחר משפט עברי"

תוכן העניינים

עמוד 3		הקדמה אישית
עמוד 4		מבוא
		משפט עברי:
עמוד 5	ממזרות	פרק ראשון
עמוד 6	+חייב בדיקת אבהות	
עמוד 7	בדיקת זרע	פרק שני
עמוד 8	חובת האב	פרק שלישי
עמוד 9	דמי מזונות	פרק רביעי
		משפט ישראלי:
עמוד 10	רישום אבהות	פרק חמישי
עמוד 11	משמורת אב	פרק שישי
עמוד 12	הונאת אבהות	פרק שביעי
עמוד 13	דמי מזונות	פרק שמיני
עמוד 14		ביבליוגרפיה
עמוד 15		הערות שולים
עמוד 16		מובאות

הקדמה אישית

אבהות.. הנושא הזה במקרה מאד נוגע אלי כי אני בת לאם חד הורית והמושג אבהות לא נמצא אצלי בסביבת החיים בכלל, אני לא בקשר עם אבא שלי מאז שנולדתי ומצדו חובת האבהות לא חלה עלי.. ועוד חובות כמו מזונות ומשמורת אב, גדלתי בלי אבא ככה שלא קשה לי העניין, אך מבחינה רגשית תמיד תהיה חסרה לי הדמות האבהית הזאת, דמות של אבא זה חלק מאד חשוב בחיים.

להיות כנה העדפתי לעשות את העבודה על נושא הגירושין כי אני יותר בקיעה בו אבל טוב לגוון (מבחינתי ההפך של גירושין זה אבהות)

הופתעתי מעצמי, לא חשבתי שאני כל כך התעניין בנושא האבהות אם לא היו מביאים לי את הנושא הזה לעבודה אני לא חושבת שהייתי נכנסת לעניין האבהות אף פעם ובטח שלא לעניין המשפטי של הנושא, משום שאין לי שום קשר אישי וידע לגביו.

אבהות הוא נושא כללי שיש לכל אדם בעולם, אבהות זאת הרגשה שיש לך גב של אבא שמגן ושומר אם זה בעניין רגשי או פיזי, דמות אב היא דבר מאד חשוב בעבור כל אדם. אך עדיין ישנם כל מיני מקרים שבהם לפעמים לא יודעים מי האב או שההורים גרושים והאב אינו מכיר בילדיו ולכן לפי דעתי נורא חשוב להכיר בחוקים המשפטיים שקשורים לחובותיו של האבא כלפי ילדיו וחובותיו כלפי המדינה.

מבוא

עבודה זו עוסקת בנושא אבהות ותדון במושגים הקשורים לנושא ובהשלכותיו המשפטיות. כגון מהי אבהות, מהי הצהרת אבהות, מהם חובותיו של האבא כלפי הילד, מה עושים כאשר ההורים אינם נשואים. במהלך העבודה אבדוק את חשיבות מושג האבהות למדינה ולכלל האזרחים, וכיצד מתייחסים אליו לפי המשפט העברי, והמשפט הישראלי.

הגדרת המושג אבהות-אבהות היא הורות ביולוגית, חברתית, או סוציולוגית, להורה ממין זכר של ילד.

קשרי אב-ילד הם הגורם המגדיר את תפקיד האב. את תפקיד האב יכול למלא הן אב ביולוגי, והן אב מאמץ, אב חורג או אב אומן

" הבאתי ילדים לעולם אני אחראי להם עד שאני עוצם את עיניי.. אני אוהב את ילדיי אהבת נפש, אין דבר שווה לאהבה הזו.. אפילו לראות את הילדים שלי מתבגרים, מתחבטים, לומדים את החיים, בדברים הקטנים. זה משהו שאין לך אותו אם אין לך ילדים". – דבריו של אבא שהתראיין בכתבה ועונה לשאלה מהי אבהות בשבילו

שילוב האבהות עם החיים:

אבות מתמודדים גם הם עם קונפליקט בית – עבודה. הקונפליקט בין דרישות המשפחה לדרישות העבודה הוא מצב חיים מצוי בקרב אבות בחברה בת זמננו והם נדרשים להתמודד, הן עם התפתחותם המקצועית והן עם הטיפול במשפחה. עם המעבר לאבהות לא משתנה מחויבותם של הגברים לקריירה שלהם. כמו כן, אבות עובדים יותר שעות בהשוואה לגברים ללא ילדים, בעיקר לאחר הולדת הילד הראשון, אך מקטינים במעט את שעות העבודה לאחר הולדת ילדים נוספים יחד עם העלייה בעומס המטלות בעבודה חלה עליה בתפקידי האבות במשפחה.

משפט עברי

פרק ראשון: ממצרות

ממצרות על פי המקרא :

מאחר שלפי העובדות של פסה"ד שבנדון גם הילדה לא הייתה אשת איש בשעת קיום היחסים, ברור שבתה אינה ממצרת. אמנם, אדם שזהות אביו אינה ידועה מוגדר כ"שתוקי" ודינו כספק ממזר, זאת משום שחכמים "עשו מעלה ביוחסין" וקבעו שיש לחשוש שמא אביו הוא ממזר או פסול.¹ אבל בענייננו, אין חשש כזה שכן אף אחד מן "המועמדים" לאבהות אינו לא ממזר ולא פסול.

זאת ועוד, אפילו אם שני הגברים האמורים יבצעו בדיקת אבהות ולגבי שניהם תוצאות הבדיקה תהיינה שליליות, נראה שלא יהיה בכך כדי לפסול את הילדה וזאת משתי סיבות: (א) על פי ההלכה גם נאמנת כשהיא טוענת "מפלוני נתעברתי וכשר הוא", ואפשר שכוחה של הלכה זו עומד גם כאשר בדיקה מדעית מוכיחה שהאישה לא נתעברה מאותו פלוני² (ב) למעשה, בתי הדין בדרך כלל מוצאים דרכים להתיר ילד³ "שתוקי" ואינם מחילים עליו מעמד של ספק ממזר.

¹ ראה, תלמוד בבלי, קידושין ע"ג ע"א.

² כעין זה ראה, הרב חיים גדליה צימבליסט, "נאמנות האם להכשיר ולד שתוקי", דברי משפט, כרך א, תל-אביב תשנ"ו, עמ' לה-לח

³ ראה הרב נחום גורטלר, "שתוקי ואסופי בזמן הזה", שורת הדין, כרך ה (ירושלים תשנ"ט), עמ' לה-נז.

חיוב בדיקת אבהות

בראשית הדברים יש לומר, שלא עלה בידינו למצוא מקור הדן ישירות בשאלת חיוב בדיקת אבהות.⁴

גרמניה, המאה הי"ב-י"ג), (המיוחס לרבי יהודה החסיד⁵ "אמנם, ב"ספר חסידים **ציוה רב** " מסופר כי לפתרון סכסוך בין שניים בשאלה מי משניהם הוא בנו של המוריט טבל עצם מן המת בשני, "**סעדיה להקיז דם זה בספל אחד ודם זה בספל אחר** הספלים וקבע שבנו של המוריט הוא זה שדמו נבלע בעצם, ואילו זה שדמו לא נבלע אשר ראו בו מעשה⁶, בעצם הוא הרמאי. תקדים זה הובא על ידי פוסקי הלכה שונים מפקפק אם ניתן אמנם לבסס על מקור זה חיוב לבדיקת⁷ התואם את ההלכה. פרימר דם לצורך קביעת אבהות, שכן אפשר שאותו רב סעדיה פעל מכוח סמכות שהוענקה לו על ידי המלך (כפי המסופר שם), ולא מכוח סמכותו שבדין תורה.

אף אם לא נסתמך על מקור זה, הרי סמכותו של בית הדין לצוות על בדיקה שיש בה פגיעה בצנעת הפרט לשם בירור האמת עלתה בהקשרים אחרים.

⁴ בשאלה זו כבר עסק ד' פרימר, "קביעת אבהות על ידי בדיקת דם במשפט הישראלי ובמשפט העברי", שנתון המשפט העברי, כרך ה (תשל"ח) 219 [=ספר אסיא, כרך ה (ירושלים תשמ"ו) 185] (להלן - פרימר); הנ"ל

⁵ ספר חסידים (מהדורת ויסטינסקי-פריימן, ירושלים תשל"ט), סימן רצא
⁶ ראה המקורות שהביא פרימר (לעיל, הערה 4), בעמ' 231, הערה 62

פרק שני : בדיקת זרע

בעל ששהה עם אשתו עשר שנים בלא ילדים ביקש היתר לגרשה בטענה שהיא עקרה. האישה טענה שהבעיה אינה בה אלא בבעל ותבעה שתיערך בדיקת פוריות שביה"ד מוסמך להורות על, זרעו של הבעל. הרב אליעזר יהודה וולדינברג פסק בדיקת זרע הבעל והבעל אינו רשאי להשתמט מכך: "לאור כל האמור, נראה דאין ועל אחת כמה, **כאשר מורים ביה"ד על כך** מקום להשתמטות הבעל מבדיקה זאת "שבסירובו בא לחוב לאישה

אם אפשר לחייב את הבעל מעניין לציין, שכאשר הרב וולדינברג בוחן את השאלה לבצע בדיקת זרע, אין הוא מתייחס לפגיעה בצנעת פרטיותו כלל, אלא הוא בוחן רק אין זאת משום. אם אין מניעה לביצוע הבדיקה בשל האיסור של הוצאת זרע לבטלה, שהרב וולדינברג אינו מכיר בזכות האדם לכבוד ולשמירה על שלמות גופו וצנעת חייו, אלא משום שלדעתו זכויות אלה חייבות להידחות מפני החשש לפגיעה הקשה יותר והבלתי מוצדקת בזכויותיה של האישה. לשון אחר: יש שרגישות יתרה לזכויותיו של פלוני, עלולה לגרום פגיעה חמורה הרבה יותר בזכויותיו של פלמוני, ואין להסכים לכך.

מכאן, שלא הקלת ראש בכבוד האדם היא שעומדת בבסיס גישתו של המשפט העברי אלא שאיפה לעשות צדק ולגלות את האמת, במקרים שגילוי האמת עשוי להביא לתיקון עוול הגדול בהרבה מן הפגיעה הגופנית הקיימת בבדיקה הרפואית. כדבריו של סמכותו של ביה"ד להורות על בדיקה זו, יסודה בסמכויות " :¹² כב' השופט אלון הטבועות בבית המשפט להורות ולצוות על כל מה שנראה בעיניו דרוש לצורך בירור הוגן וצודק של הבעיה הנידונה לפניו

פרק שלישי: חובת האב

מצוות הבן על האב ומצוות האב על הבן ביהדות

⁷המשנה קובעת שכל מצוות הבן על האב – "האנשים חייבין והנשים פטורות, וכל מצוות האב על הבן – אחד אנשים ואחד נשים, חייבין"

מצוות הבן על האב הן מצוות שעל האב לקיים כלפי בנו, ומצוות האב על הבן הן מצוות שעל הבן והבת לקיים כלפי אביהם.

ישנו פירוט של מצוות הבן על האב – "האב חייב בבנו למולו, ולפדותו, וללמדו תורה ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות \ מלאכה ואף להשיטו במים

לפדותו – כל בכור בניך תפדה
למולו - לעשות לו ברית מילה
ללמדו תורה – ללמד אותו תנ"ך
להשיאו אישה – לחתן אותו
ללמדו אומנות- להקנות לו מקצוע

⁷ משנה מסכת קידושין

פרק רביעי: דמי מזונות

על פי ההלכה במשפט העברי כפי שהוא מיושם בבתי המשפט בישראל, על האב מוטלת החובה הבלעדית לזון את ילדיו עד גיל 15, גם אם שכרה של האם גבוה משלו וגם אם הוא חסר כל (מצד הדין האב מחויב במזונות ילדיו עד גיל 6, אלא שתקנות הרבנות הראשית משנת תש"ד הרחיבו את החובה שבדין⁸)

מגיל 15 מוטלת חובת המזונות גם על האם וגם על האב מדין צדקה, אולם בפועל בתי המשפט ממשיכים להשית את דיני המזונות על האב בלבד גם כשמדובר בילדים מעל גיל 15, ואף אינם נוהגים להפחית בדמי מזונות מדין צדקה. קיימת בהלכה שיטה שוויונית יותר (שיטת הר"ן) לגבי חלוקת נטל מזונות ילדים בין הורים, אך היא כמעט ואיננה מוכרת, וממילא איננה מיושמת בבתי הדין ובבתי המשפט.

המקור לחובת המזונות לילדים מצוי בגמרא כתובות ס"ה, ב

"דרש רבי עולא רבה אפתיחא דבי נשיאה: אף עלפי שאמרו אין אדם זן את בניו ובנותיו כשהם קטנים, אבל זן קטני קטנים. עד כמה? עד בן שש, כדרב אסי, דאמר רב אסי: קטן בן שש יוצא בעירוב אמו

בעקבות הגמרא, פוסק השולחן ערוך⁹: "חייב אדם לזון בניו ובנותיו עד שיהיו בני שש, אפילו יש להם נכסים שנפלו להם מבית אבי אמם: ומשם ואילך, זן כתקנת חכמים עד שיגדלו" מעבר לגיל שש חייב האב מזונות לילדיו מדין צדקה בלבד.

האמנם מגיל שש מסוגל הילד לפרנס את עצמו ולדאוג לכלכלתו ולמדורו ועוד.. מדוע חובה כה בסיסית כפרנסת הילדים אינה כלולה בתורה במפורש? כזכור, הגמרא למדה את דין מזונות הילדים מהלכות עירוב: כיוון שילד פחות מבן שש כרוך עם אמו בהלכות עירוב, הסיקה הגמרא שהאב חייב לשלם לו מזונות, וכדברי רש"י: ערבה אמו לצפון ואביו לדרום- אמו מוליכתו אצלה, ואין אביו מוליכו אצלו. שעדיין הוא צריך לאמו, ובתרה שיוהו רבנן. אלמא: עד שש צריך סיוע מאמו: כשם שהבעל זן אותה – כך זן אותה עמה.

כלומר בגיל זה הילד בלתי נפרד מאמו, ולכן לא ניתן להפריד בין מזונות שניהם, ואפ האב חייב במזונות האישה, חייב הוא להוסיף מזונות גם לילד.

הנחת היסוד של הגמרא היא שדרך העולם שהורה זן את ילדיו הגרים עמו, וכלשון הראשונים: "אורחא דמילתא" - שהוא (האב) זן אותה (את בתו) חיוב זה לפרנס את הילדים מוטל על הורה מעצם היותו הורה, משום "שדרך ארץ קדמה לתורה"

⁸ תקנות הרבנות הראשית, 1944 תיקון משנת 1978

⁹ שולחן ערוך אה"ע עא, א

משפט ישראלי

פרק חמישי: רישום אבהות

- כאשר ילד נולד להורים נשואים אין כל ספק בזהותה של אמו ולרוב לא יהיה ספק גם בזהות אביו ואז רישום האבהות יתבצע אוטומטית במשרד הפנים

- אך אם ההורים אינם רשומים כנשואים והעניין מתחיל להסתבך

-פה נכנסת לתמונה הצהרת האבהות

הצהרת אבהות נדרשת כאשר ההורים אינם נשואים אחד לשני או למישהו אחר. המקרה פשוט כאשר מדובר בבני זוג שאינם גרושים, ואז אביו של התינוק מצהיר את אבהותו בטופס הנקרא "טופס הכרה באבהות". את הטופס ממלאים כבר בנקודה של משרד הפנים בבית החולים.

חשוב מאוד שלא לדחות את החתימה על הטופס, מאחר והדבר עלול לגרום לסיבוכים שונים באשר לאמיתות הצהרת האבהות. בדרך כלל, לאחר גיל שנה, יהיה צורך בביצוע בדיקת רקמות על מנת לאשר כי אכן מדובר באביו הביולוגי של הקטין.

(בדיקת רקמות \ אבהות – נלקחות דגימות מהאב ומהילד ונבדקים סמנים גנטיים שונים. הסמנים הגנטיים שנבדקים מהאב והילד מוצלבים, ועל ידי הצלבה פשוטה כזו ניתן לראות האם קיימת התאמה בין החומר הגנטי של האב לחומר הגנטי של הילד.)

הצהרת האבהות תהפוך את האב לאפוטרופוס הטבעי של הילד יחד עם אמו ותעניק לו את הסמכות לקבוע ולהחליט החלטות הנוגעות למהלך חייו של הילד.

למעשה הצהרת האבהות ובעקבותיה ההכרה באבהות יוצרות לאב את כלל החובות והזכויות כלפי ילדו.

תביעת אבהות משותפת לבית המשפט לענייני משפחה-

כאשר לא נמסרת הצהרת אבהות למשרד הפנים במשך פרק זמן מסוים, או כאשר משרד הפנים לא השתכנע כי בני הזוג מקיימים חיים משותפים, עלול להתעורר הצורך להגיש תביעת אבהות משותפת לבית המשפט לענייני משפחה כדי לקבל הכרה באבהותו של הגבר במסגרת התביעה בית המשפט יכול לדרוש בדיקת אבהות כדי לבדוק האם התובע הוא אכן אביו של הילד.

פרק שישי : משמורת אב

¹⁰ הסכם בין הורים החיים בנפרד -

היו הורי הקטין חיים בנפרד – בין שנישואיהם אוינו, הותרו או הופקעו בין שעדיין קיימים ובין שלא נישאו – רשאים הם להסכים ביניהם על מי מהם תהיה האפוטרופוסות לקטין, כולה או מקצתה, מי מהם יחזיק בקטין, ומה יהיו זכויות ההורה שלא יחזיק בקטין לבוא עמו במגע; הסכם כזה טעון אישור בית המשפט והוא יאשרו לאחר שנוכח כי ההסכם הוא לטובת הקטין, ומשאושר, דינו – לכל ענין זולת ערעור – כדין החלטת בית המשפט

הסיפא של סעיף 25 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות המכונה חזקת הגיל הרך קובע: "ובלבד שילדים עד גיל 6 יהיו אצל אמם אם אין סיבות מיוחדות להורות אחרת" המשמעות היא שרק במקרי קיצון נקבעת משמורת אב במרבית המקרים בהם מועברת המשמורת לאב מדובר על אי כשירות ברור של האם (נציין שיש גם פסק דין שקבע שהאמא שעיסוקה זונה תהיה המשמורת של הילדים שכן היא עדיין כשירה כאם) או במקרים נדירים בהם האם פשוט מוותרת על המשמורת

זכותו של האב לקבל משמורת או להסדיר זמני שהות עם הילדים במקרה שהם נמצאים במשמורת האם.

הגדרת משמורת אב – משמורת היא שמירה על הילד ומעקב אחריו, והשגחה רצופה, החזקה של ילד שכוללת שמירה ופיקוח על שלומו ובטחונו סיפוק מזון, ביגוד, השכלה, בית חם..

לכל הורה יש זכות החזקה בילד ופיקוח עליו כאשר ההורים מתגרשים מתחילים לדון על משמורת האב או האם בדרך משפטית שקובעת האם המשמורת **המלאה** תהיה על האבא או על האם, לרוב המשמורת המלאה היא אצל האמא אך במקרים בודדים ישנם אבות שמקבלים משמורת מלאה, ואם אחד מההורים אינו מקבל משמורת מלאה יש זמני שהות שזכותו של כל הורה לדרוש אם מצבו עמיד מבחינה נפשית ופיזית

¹⁰ הסכם בין הורים החיים בנפרד (תיקון מס' 13) תשס"ה-2005

פרק שביעי : הונאת אבהות

הונאת אבהות היא כינוי , למעשה תרמית שנוקטות בו נשים, המניעות גברים לחשוב בשגגה כי הם אביהם הביולוגים של ילדיהן, ועקב כך מקבלות מגברים אלה כספי תמיכה ודמי מזונות, או לחלופין מביאות את הגברים לגדל ילדים שאינם ילדיהם הביולוגים.

מקרה זה נדון לאחרונה בבית המשפט לענייני משפחה בנצרת , ועסק בבני זוג שהתגרשו לפני 13 שנה, כשלבנם הצעיר מלאו שנתיים. האישה נישאה מחדש והביאה לעולם ילד נוסף, הדומה דמיון רב מאד לבן הצעיר, על אף שלכאורה הילדים היו אמורים להיוולד מאבות שונים. דמיון זה העלה את חששו של הגרוש, שמא אשתו לשעבר ניהלה רומן עם מי שכיום הוא בעלה השני עוד בזמן נישואיהם, והוא למעשה אביו של ילדם הצעיר.

בדיקת אבהות הפכה את חלום הבלהות של הגרוש למציאות, והוא הגיש תביעה כנגד גרושתו על הנזק הכלכלי שגרמה לו כאשר הביאה אותו לפרנס ילד שאינו שלו לאורך השנים, וכן על הנזק הנפשי שנגרם לו כתוצאה מגילו זה.

באורח יוצא דופן, בית המשפט קיבל את התביעה ופסק כי הגרוש המרומה יקבל מגרושתו בחזרה את דמי המזונות ששילם עבור הילד שהתברר כי אינו בנו הביולוגי, וכן פיצויים בגובה 75,000 שקל בגין הסבל הנפשי

פרק שמיני: דמי מזונות

מזונות הוא תשלום המושג על ידי בית המשפט המחייב אדם לשלם לבן משפחתו את הוצאות מחייתו.

המזונות הרווחים ביותר הם מזונות ילדים, המשולמים במשפחה שבה ההורים נפרדו, על ידי אחד מההורים, מחייב לשלם דמי מזונות לבן הזוג האחר שהילדים נמצאים במשמורתו.

החוק לתיקון דיני משפחה¹¹ (מזונות), קובע כי שני ההורים חייבים במזונות ילדיהם, ללא קשר למקום מגוריהם של הילדים, כל הורה על פי הכנסתו הכוללת מכל מקור שהוא. כלומר, היקף המזונות הוא נגזרת של השתכרותו של ההורה. אולם חוק זה, מעבר לכך שאינו מגדיר את אופן קביעת סכום המזונות, חל רק אחוז קטן מאוכלוסיית ישראל חסרי דת. שאר האוכלוסייה כפופה בנושא המזונות לכללי הדת שאליה הם שייכים.

חיובו הבלעדי של האב בדמי מזונות הילדים, ללא התחשבות במצבו הכלכלי וברמת מעורבותו ההורית, הביא לכך שאבות רבים לא היו מסוגלים לשלם את הסכומים שהושגו עליהם, פעמים רבות נפלה האחריות למזונות על המוסד לביטוח לאומי, שהעביר להאם סכומים חלקיים, ובנוסף גרם הדבר לריבוי התדיינויות משפטיות וסכסוכים בין ההורים. אחת הפסיקות המכוננות המביעות תמיכה באפליה המגדרית בישראל היא של השופטת יעל וילנר שפסקה כי במקרים של משמורת משותפת יש להפחית את מזונות הילדים המושגים על האב באופן מינימלי כך שהנטל הכלכלי הכולל המושג עליו יהיה גבוה יותר. כך כתבה בפסק:

¹²"איני רואה דופי בכך כי הנטל הכלכלי הכולל המוטל על האב בהסדרי משמורת משותפת, יהיה גבוה יותר לעומת דמי המזונות המוטלים עליו בהסדר משמורת בלעדית אצל האם, וזאת כאשר משקללים את דמי המזונות עם הוצאות בהן האב נושא באופן ישיר" פסיקה זו היא אחת הדוגמאות להתמודדות של מערכת המשפט עם האפליה המגדרית במזונות ילדים בדרך של תמיכה בה.

¹¹ דיני משפחה התשי"ט – 1959

¹² השופטת יעל וילנר, שפסקה ב-2006.

רשימה ביבליוגרפית:

חקיקה: מזונות ויקיפדיה:

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%96%D7%95%D7%A0%D7%95%D7%AA>

חובת פרנסת הילדים:

<http://www.toshiba.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=da03e6f8-7c85-4fd2-bdb3-e0d08a0b03c7&lang=HEB>

אבהות ויקיפדיה:

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%91%D7%94%D7%95%D7%AA>

פסיקה:

ויקפדיה משמורת ילדים –

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%A9%D7%9E%D7%95%D7%A8%D7%AA%D7%99%D7%9C%D7%93%D7%99%D7%9D>

מאמרים:

תביעת אבהות דוקטור מיכאל ויגודה-

<http://www.daat.ac.il/mishpat-ivri/havat/13-2.htm>

תחומין:

<http://israel-law.com/hebrew/thymn.pdf>

הערות שוליים:

- 1 ראה, תלמוד בבלי, קידושין ע"ג ע"א.
- 2 כעין זה ראה, הרב חיים גדליה צימבליסט, "נאמנות האם להכשיר ולד שתוקי", דברי משפט, כרך א, תל-אביב תשנ"ו, עמ' לה-לח
- 3 ראה הרב נחום גורטלר, "שתוקי ואסופי בזמן הזה", שורת הדין, כרך ה (ירושלים תשנ"ט), עמ' לה-נז.
- 4 בשאלה זו כבר עסק ד' פרימר, "קביעת אבהות על ידי בדיקת דם במשפט הישראלי ובמשפט העברי", שנתון המשפט העברי, כרך ה (תשל"ח) 219 [=ספר אסיא, כרך ה (ירושלים תשמ"ו) 185] (להלן - פרימר); הנ"ל
- 5 ספר חסידים (מהדורת ויסטינסקי-פריימן, ירושלים תשל"ט), סימן רצא
- 6 ראה המקורות שהביא פרימר (לעיל, הערה 4), בעמ' 231, הערה 62
- 7 משנה מסכת קידושין
- 8 תקנות הרבנות הראשית, 1944 תיקון משנת 1978
- 9 שולחן ערוך אה"ע עא, א
- 10 הסכם בין הורים החיים בנפרד (תיקון מס' 13) תשס"ה-2005
- 11 דיני משפחה התשי"ט – 1959
- 12 השופטת [יעל וילנר](#), שפסקה ב-2006
- 13 ספר משלי, פרק א' פסוק ח'
- 14 ספר משלי, פרק י' פסוק א'
- 15 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין, דף כ"ה, עמוד ב'

מובאות

כמו שנאמר בספר משלי העוסק ביחסים שבין אבות לבנים:

"שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ"¹³

"בֵּן חָכָם יִשְׁמַח אָב וּבֶן כְּסִיל תּוֹגֵת אִמּוֹ"¹⁴

"בכל

גם התלמוד עוסק בכך:

אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו"¹⁵

על חוסר הסימטריה ביחסים שבין האב לבניו עמד השל"ה בספרו "שני לוחות הברית
"אמרו במשל הדיוט: אב אחד מפרנס עשרה בניו באהבה וברצון ועשרה בנים לא
מפרנסים באהבה וברצון אב אחד

¹³ ספר משלי, פרק א' פסוק ח'

¹⁴ ספר משלי, פרק י' פסוק א'

¹⁵ תלמוד בבלי מסכת סנהדרין, דף כ"ה, עמוד ב'

